

Kantzoner

VATTEN OCH VÅTMARK

Kantzoner har stor betydelse för den biologiska mångfalden, vattenkvaliteten och variationen i landskapet. De är variationsrika övergångsmiljöer mellan skog och vatten eller våtmark. Att lämna kvar kantzons träd och buskar vid avverkning kan ge ett bra skydd för sjöar, vattendrag och dess arter. Vid våtmarker utgör de bland annat viktiga uppväxtmiljöer för skogshöns och de nyttjas även av andra skogsfåglar och annat vilt som rör sig i landskapet.

Viktiga funktioner:

Kantzon vid vatten

Bevara viktiga markkemiska processer, näringsupptag med mera.

Stabilisera strandkanten och förhindra slamtransport.

Tillföra föda till vattenorganismer genom nedfallande löv, barr och småkryp.

Ge skugga.

Tillföra död ved.

Bevara biologisk mångfald på land och i vattnet.

Kantzon vid våtmark

Ljusare miljö och ofta högre luftfuktighet än i omgivande skog.

Senvuxna, gamla träd.

Växtplats för många lavar och mossor. Spridningskälla till omgivningarna.

Mat och skydd för skogshöns.

Nyttjas även av andra skogsfåglar och annat vilt som rör sig i landskapet.

Kantzon mot våtmark

FOTO: MICHAEL EKSTRAND/SKOGSSTYRELSEN

God vattenkvalitet

Träd, annan vegetation och ostörd mark begränsar läckage av näringsämnen, partiklar och andra föroreningar som kan uppstå i samband med skogsbruk. Rotsystemen armerar och skyddar mot erosion. Riskerna för erosion, slamtransport, läckage av näring och tungmetaller är större i områden med finare jordarter, större marklutning, stora hyggesarealer eller hög nederbörd.

Livsutrymme för växter och djur

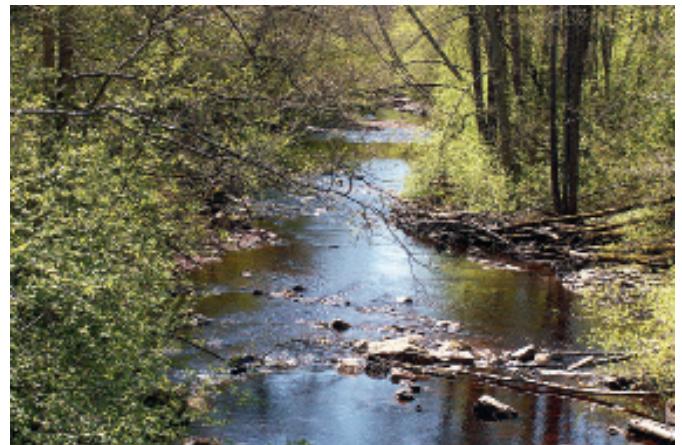
Området närmast en våtmark eller ett vattendrag är livsutrymme för många växter, djur och svampar. Sparade kantzoner underlättar spridningen av arter som annars har svårt att sprida sig i det brukade skogslandskapet. De bidrar därför till att arter kan överleva och fungerar som korridorer mellan olika områden. Vid våtmarker erbjuder kantzoner

en ljusare miljö och ofta högre luftfuktighet än omgivande skog. De är växtplats för många lavar och mossor.

Träd och buskar längs ett vattendrag ger skugga över vattnet vilket förhindrar igenväxning och håller temperaturen låg och jämn. Det är helt nödvändigt för vissa fiskarters överlevnad. Kantzoner ger också näring till livet i vattnet genom att växtmaterial och småkryp faller ner. Träd som faller omkull blir död ved och bidrar ytterligare till att skapa en rik och varierad livsmiljö både på land och i vattnet.

Stjärtmes FOTO: DAN MANGSSÖ

Kantzon mot vattendrag

FOTO: JAN BENGTTSSON

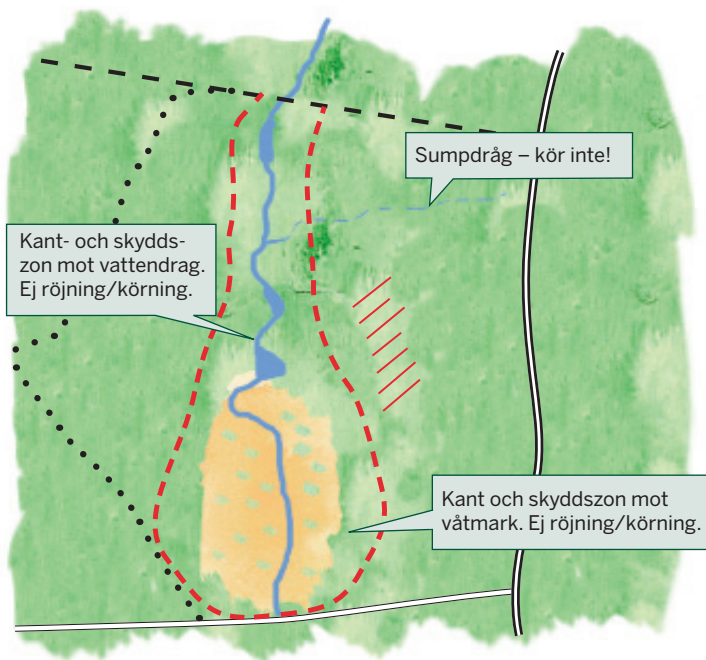
Landskapet och kulturmiljön

Kantzoner berikar ofta våra intryck av landskapet. Det kan dessutom finnas både forn- och kulturlämningar i och intill vattendragen. Vanliga namn på sjöar, bäckar och åar som till exempel Dammsjön, Sägbäcken, Kvarnbäcken eller Hyttån ger en bra ledtråd till vilka lämningar som kan finnas på platsen.

Planera i god tid på barmark

Inför en skogsbruksåtgärd ska miljöhänsynen planeras så att skador på mark och vatten, hänsynskrävande biotoper m.m. förhindras eller begränsas. En väl avgränsad kantzon vid vatten kan utgöra ett bra skydd för vattenmiljön i samband med en avverkning. Utgå ifrån topografi, jordart, ståndort, miljövärden och skogens struktur vid avgränsning så att zonen blir tillräckligt bred och de viktiga funktionerna upprätthålls. Lämna både befintliga och gärna utvecklingsbara naturvärden, till exempel flerskiktade miljöer med olika trädslag och buskar vid våtmarker.

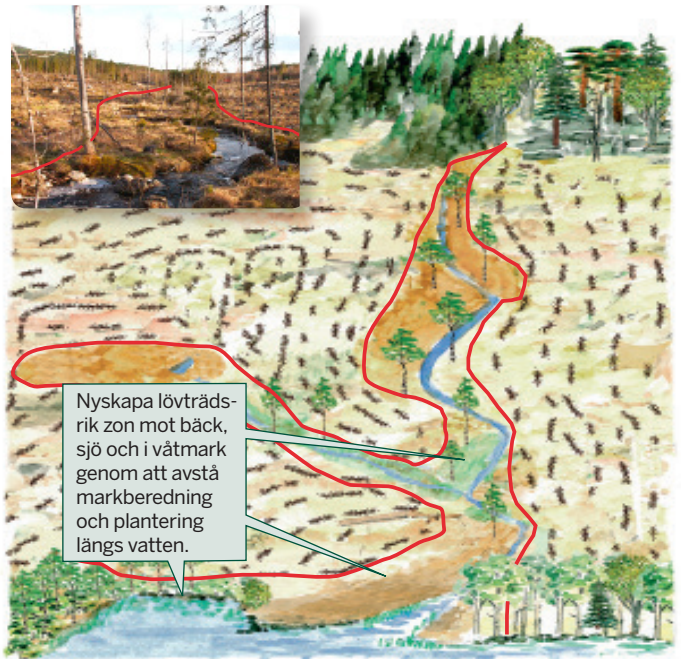
Exempel på planeringskarta med inritad hänsyn

Skötsel kan behövas

Kantzoner som bidrar till de viktiga funktionerna lämnas normalt orörda i samband med att en skogsbruksåtgärd utförs. Om kantzonen är ensartad och vissa funktioner saknas kan skötsel utföras för att utveckla och förstärka zonen funktioner, företrädesvis i samband med röjning och gallring. Punktröjning och luckhuggning är ett par exempel på åtgärder som kan skapa struktur och variation i zonen. Att aktivt skapa död ved i samband med föryngringsavverkning är en annan. Om forn- och kulturlämningar finns i kantzoner tas träden bort på dessa för att undvika rotsprängning och vältor.

Nyskapa lövträdsrik zon mot vatten avstå markberedning och plantering

Skydda och bevara skog

Regler för hänsyn till skogens miljöer och arter finns framförallt i miljöbalken, skogsvårdslagen och kulturmiljölagen. I dessa används begreppen skyddszon och skyddsområde. Enligt föreskrifterna i skogsvårdslagen ska skyddszoner med träd och buskar lämnas kvar för att förhindra eller begränsa skada på exempelvis vattenkvalitet. Om kantzoner avgränsas och lämnas kvar samtidigt som körning undviks nära vatten och våtmarker klaras ofta skyddet av dessa miljöer på ett bra sätt.

För mer information

Miljöhänsyn i skogsbruket

Boken ska ge läsaren saklig fakta och beskriva vägen till ett funktionellt hänsynsarbete i skogsbruket. Förhoppningen är att den också ska skapa intresse och engagemang för de värden som finns i skogen.
156 sidor

Best.nr. 0021

www.skogsstyrelsen.se/bocker

Kontakta Skogsstyrelsen för mer information. Se även hemsidan www.skogsstyrelsen.se

© Skogsstyrelsen, 2014

All faktainnehåll i informationsbladet överensstämmer med Skogsstyrelsens folder *Kantzoner - vatten och våtmark*.

Best. nr. 1021

Text: Erik Ederlöf